

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра кримінальної юстиції

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАВНИКА»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2021

Харків 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Професійна відповідальність правника» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 44 с.

Розробники:

Шило Ольга Георгіївна, докторка юридичних наук, професорка;
--

Давиденко Світлана Василівна, кандидатка юридичних наук, доцентка;
Бабаєва Олександра Володимирівна, кандидатка юридичних наук, доцентка;
Лапкін Андрій Васильович, доктор юридичних наук, доцент;
Марочкін Олексій Іванович, кандидат юридичних наук, асистент;
Повзик Євген Вікторович, кандидат юридичних наук, асистент.

Затверджено на засіданні кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності
(протокол № 21 від 23 червня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри кримінальної юстиції
(протокол № 22 від 16 червня 2022 р.)

В.о. завідувача кафедри – Лапкін Андрій Васильович, доктор юридичних наук, доцент

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	10
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	21
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	21
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	23
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	25
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	26
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	29
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	29

1. *Опис навчальної дисципліни*

Робоча програма навчальної дисципліни «Професійна відповідальність правника» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 6,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – другий (магістерський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 3		Рік підготовки: 2021-2022	Рік підготовки: 2021-2022
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 180		2	2
		Лекції	Лекції
		24 год.	8 год.
		Практичні / семінарські заняття	Практичні / семінарські заняття
		24 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		132 год.	166 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента – 8-14.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни «Професійна відповідальність правника» – формування у майбутніх юристів цінностей правничої професії, усвідомлення її значення та ролі правника для утвердження верховенства права у сучасному демократичному суспільстві, комплексного уявлення щодо стандартів правничої діяльності та професійної відповідальності

правника, активізація дослідницької та аналітичної роботи, вироблення практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- набуття компетентностей у сфері аналізу деонтологічних засад правничої професії та професійної відповідальності правника;
- набуття навичок застосування міждисциплінарного підходу в оцінці етичних засад поведінки та професійної відповідальності правника;
- поглиблення знань щодо правового регулювання етичних стандартів професійної діяльності та відповідальності правника;
- усвідомлення значення міжнародних стандартів професійної етики та відповідальності правника як нормативної основи доброчесності представника юридичної професії;
- набуття здатності розв'язувати складні задачі та проблеми у сфері притягнення правника до професійної відповідальності.

Пререквізити: «Теорія права», «Конституційне право України», «Адміністративне судочинство», «Цивільний процес», «Кримінальний процес», «Міжнародне право», «Право Європейського Союзу», «Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та юридична практика», «Мова української юриспруденції», «Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Порівняльне правознавство».

Кореквізити: «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика».

Постреквізити: -

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

PH-1.	Аналізувати співвідношення сучасної системи цивілізаційних цінностей із цінностями і соціальним призначенням правничої професії, її принципами та етичними стандартами.
PH-2.	Застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ для вирішення комплексних проблем у сфері професійної етики та відповідальності правника.
PH-3.	Дискутувати зі складних правових проблем, пов'язаних із дотриманням професійної етики правником, процедурою доступу до правничої професії та притягнення до юридичної відповідальності, пропонувати й обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
PH-4.	Аналізувати взаємозв'язок правової системи Європейського Союзу з правовою системою України у сфері професійної етики та відповідальності правника.
PH-5.	Демонструвати знання критеріїв доброчесності представника правничої професії у правозастосовній практиці.
PH-6.	Обґрунтовувати власну правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази у юридичних процесах і наводити переконливі аргументи щодо дотримання етичних засад діяльності та професійної відповідальності правника.
PH-7.	Характеризувати морально-етичні основи юридичних процедур у професійній діяльності правника, їх сутність і значення.
PH-8.	Демонструвати знання юридичних процедур, спрямованих на врегулювання конфлікту інтересів під час здійснення професійної правничої діяльності.
PH-9.	Використовувати знання про систему міжнародного захисту прав, визначених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, для пошуку релевантних рішень Європейського суду з прав людини у сфері професійної етики та відповідальності правника.
PH-10.	Співвідносити публічний характер професійної діяльності правника та його право на повагу до приватного і сімейного життя.
PH-11.	Застосовувати знання етичних засад поведінки правника поза виконанням ним професійних обов'язків.
PH-12.	Характеризувати етичні засади у вираженні поглядів та під час комунікації правника у мережі Інтернет і засобах масової інформації.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань).

ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.

ЗК1.2. Здатність оцінювати та підтримувати якість результату професійної і соціальної діяльності.

ЗК1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.

ЗК1.6. Здатність до безпосередньої самоосвіти та самовдосконалення.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність застосовувати принцип верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи

у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК1.1. Здатність аналізувати механізми оцінки ефективності юридичної практики за напрямками (галузями) юридичної діяльності.

СК1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.

СК1.4. Здатність застосовувати наукові принципи юридичного менеджменту та прийняття управлінських рішень у сфері юридичної діяльності.

СК1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

СК1.6. Здатність демонструвати знання юридичної техніки та її прикладних аспектів (правотворчості, законодавчої техніки, техніки

створення корпоративних актів, юридичних документів, систематизації юридичних актів, юридичного письма та юридичної термінології тощо).

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів права.

ПРН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

ПРН1.1. Визначати індикатори якості й ефективності юридичної практики.

ПРН1.2. Демонструвати знання й розуміння проблематики глобалізації в контексті розвитку сучасних правових систем.

ПРН1.3. Аналізувати механізми публічно-правового і приватно-правового регулювання в юридичній практиці.

ПРН1.5. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці.

ПРН1.6. Демонструвати знання юридичної техніки та її прикладних аспектів в дискурсі правової епістемології та юридичної практики.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Єдність і деонтологічний вимір правничої професії, міжнародні стандарти професійної діяльності та відповідальності правника.

Єдність правничої професії. Сутність, мета і соціальне призначення правничої професії. Форми та види правничої діяльності. Функції правника в

суспільстві. Роль правника у становленні демократії, забезпеченні поваги до прав і свобод людини та дії верховенства права, протидії корупції.

Професійна культура правника, її значення та вплив на професійну діяльність. Характеристика світоглядних і морально-етичних цінностей правничої професії. Цінності правосуддя як системоутворююча компонента правничої професії. Незалежність, безсторонність і доброчесність правничої професії. Людська та професійна гідність правника.

Престиж правничої професії. Визнання правничої професії у суспільстві. Підтримка гідності та доброчесності правничої професії. Належність до правничої спільноти та зацікавленість у визнанні правничої професії в суспільстві.

Деонтологічний вимір правничої професії. Професійна етика правника. Загальні етичні вимоги до правника (компетентність, конфіденційність, об'єктивність, доброчесність, запобігання конфлікту інтересів, рівність, вимоги щодо несумісності й ін.). Професійна таємниця у правничій діяльності: поняття, види, зміст, значення, обов'язок зберігати, відповідальність. Робота з персональними даними осіб. Етичні засади взаємовідносин між правниками, реагування на неетичну поведінку колег. Репутація правника. Інституційна культура як запобіжник корупції. Дотримання високих етичних стандартів на робочому місці і поза ним, офлайн та онлайн.

Співвідношення професійної етики та відповідальності правника. Порушення етичних норм. Види та форми професійної відповідальності правника. Критерії якості правничої діяльності та їх вплив на формування професійної відповідальності правника.

Самоврядність правничої професії. Самоврядні правничі органи. Повага до рішень самоврядних правничих органів.

Умови і порядок доступу до правничої професії. Забезпечення рівності у доступі до правничої професії через заборону дискримінації за будь-якою ознакою. Юридична освіта як кваліфікаційна вимога до правника. Державні

стандарти вищої юридичної освіти. Реформа юридичної освіти в Україні. Кодекси етики в правничих школах. Академічна доброчесність як принцип освітньої діяльності.

Процедури добору кандидатів і призначення на посади представників правничої професії (судді, прокурора, адвоката, нотаріуса, працівника посадової особи правоохоронного органу). Порядок зайняття посади судді та прокурора. Процедура набуття права на зайняття адвокатською діяльністю. Порядок отримання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Кваліфікаційний іспит на право здійснення професійної правничої діяльності, порядок допуску до його складання та процедура проведення.

Органи, уповноважені на здійснення процедури допуску до професійної правничої діяльності. Роль Громадської ради доброчесності у процедурі кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді. Участь міжнародних експертів у процедурі проведення конкурсу та призначення на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя.

Міжнародно-правове регулювання стандартів професійної діяльності правника. Види міжнародно-правових актів, які регулюють стандарти правничої професії. Міжнародні та європейські стандарти поведінки правника. Міжнародні стандарти правничої професії. Характеристика міжнародних стандартів у сфері регулювання правничої професії. Роль міжнародних стандартів правничої професії в контексті функціонування правової системи України.

Європейські стандарти правничої професії. Характеристика європейських стандартів у сфері регулювання правничої професії. Роль європейських стандартів правничої професії в контексті функціонування правової системи України.

Стандарти незалежності правничої професії Міжнародної асоціації юристів. Міжнародно-правові стандарти етики та поведінки прокурорів, суддів, адвокатів та нотаріусів.

Вплив міжнародних та європейських практик на формування стандартів етичної поведінки та професійної відповідальності правника у державах різних правових систем.

Модуль 2. Професійна етика і відповідальність правника при виконанні ним професійних обов'язків.

Професійна етика судді. Правове регулювання у сфері професійної етики суддів. Висновки Консультативної ради Європейських суддів (КРЕС) щодо етичної поведінки та професійної відповідальності суддів. Кодекс суддівської етики. Міжнародні стандарти здійснення правосуддя. Репутація судді як представника судової влади. Етичні стандарти поведінки судді. Якості та цінності судді. Моральні вимоги до особистості судді. Психологічні аспекти професійної діяльності судді та суддівських компетентностей. Добросесність як морально-етична складова діяльності судді. Критерії визначення професійної етики та добросесності судді. Правова мораль та професійна правосвідомість судді. Етичні аспекти прийняття рішення суддею.

Незалежність судді під час здійснення правосуддя. Безсторонність та неупередженість в діяльності судді. Етичні аспекти взаємодії судді з учасниками судового процесу, з органами державної влади та з іншими суддями. Відносини судді із засобами масової інформації. Вимоги щодо несумісності. Конфлікт інтересів під час здійснення правосуддя та шляхи його подолання. Самовідвід як механізм запобігання упередженості в діяльності судді. Гласність процесу та таємниця нарадчої кімнати як гарантія забезпечення права на справедливий суд. Органи суддівського самоврядування: види та повноваження. Збори суддів Конституційного Суду. Збори суддів місцевого суду, апеляційного суду, Вищих спеціалізованих судів, апеляційної палати Вищого спеціалізованого суду. Пленум Верховного Суду. Рада суддів України. З'їзд суддів України.

Контроль та перевірка професійної діяльності і поведінки судді. Кваліфікаційне оцінювання судді. Моніторинг способу життя судді. Повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Декларація родинних зв'язків судді. Декларація доброчесності судді. Професійна відповідальність судді: поняття та види. Дисциплінарна відповідальність судді. Звернення з дисциплінарною скаргою та порядок дисциплінарного провадження щодо судді. Підстави дисциплінарної відповідальності. Органи, що здійснюють перевірку судді та застосовують засоби дисциплінарного стягнення. Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада правосуддя та Громадська рада доброчесності: функції та повноваження. Види та порядок дисциплінарного стягнення щодо судді. Погашення дисциплінарного стягнення. Оскарження рішення у дисциплінарній справі щодо судді. Припинення повноважень та звільнення судді. Відповідальність судді за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. Кримінальна відповідальність судді. Особливості притягнення до кримінальної відповідальності судді.

Професійна етика прокурора. Правове регулювання відносин у сфері професійної етики та поведінки прокурорів. Міжнародно-правові стандарти етики та поведінки прокурорів. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи. Рекомендації ПАРЄ. Висновки Консультативної ради європейських прокурорів. Закон України «Про прокуратуру». Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів.

Основні вимоги до професійної поведінки прокурора. Основні принципи, моральні норми та правила прокурорської етики, якими повинні керуватися прокурори при виконанні своїх службових обов'язків. Основні принципи професійної етики та поведінки прокурорів. Загальна характеристика основних вимог до професійної поведінки прокурора. Доброчесність як морально-етична складова діяльності прокурора. Прозорість службової діяльності прокурора та нерозголошення інформації з обмеженим доступом.

Етичні засади професійних взаємовідносин прокурора з державними органами та фізичними особами. Етичні засади взаємовідносин прокурора з органами державної влади та органами місцевого самоврядування; з органами правопорядку; з органами судової влади; з іншими учасниками судочинства; із засобами масової інформації. Етичні засади відносин прокурорів між собою. Етика взаємовідносин керівного складу органів прокуратури з підпорядкованими прокурорами. Етика взаємовідносин прокурора з фізичними особами.

Професійна відповідальність прокурора. Види професійної відповідальності прокурора. Моральна (етична) відповідальність. Репутаційні ризики прокурора та відомства в цілому.

Цивільно-правова відповідальність прокурора. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю прокурора. Шкода, завдана фізичній особі внаслідок її незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного затримання. Право зворотної вимоги держави у разі відшкодування шкоди, завданої прокурором.

Дисциплінарна відповідальність прокурора. Підстави для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності. Орган, що здійснює дисциплінарне провадження. Дисциплінарне провадження щодо прокурора. Рішення відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, у дисциплінарному провадженні стосовно прокурора. Види дисциплінарних стягнень. Оскарження рішення, прийнятого за результатами дисциплінарного провадження.

Матеріальна відповідальність прокурора за шкоду, заподіяну установі прокуратури.

Адміністративна відповідальність прокурора. Загальні засади адміністративної відповідальності прокурора. Відповідальність прокурора за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Кримінальна відповідальність прокурора. Кримінальна відповідальність прокурора за вчинення кримінального правопорушення у

сфері службової діяльності. Кримінальна відповідальність прокурора за вчинення кримінального правопорушення проти правосуддя. Особливості притягнення прокурора до кримінальної відповідальності.

Професійна етика адвоката. Правове регулювання відносин у сфері професійної етики та поведінки адвоката. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства. Поняття та характеристика основних принципів адвокатської етики. Принципи домінантності інтересів клієнта, неприпустимості конфлікту інтересів, компетентності та добросовісності, конфіденційності, незалежності та свободи у діяльності адвоката тощо. Професійний імідж адвоката. Адвокатська таємниця, її межі. Правові та організаційні засоби забезпечення адвокатської таємниці. Правова відповідальність за порушення адвокатської таємниці.

Винагорода за надання правової допомоги клієнту. Розірвання угоди про надання правової допомоги. Етичні аспекти майнових відносин між адвокатом та клієнтом.

Етичні аспекти відносин адвоката з органами досудового розслідування. Етичні аспекти відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу. Етичні аспекти участі адвоката в консенсуальних процедурах. Дотримання норм адвокатської етики у професійній, громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката. Дистанційне онлайн консультування.

Відповідальність за порушення правил адвокатської етики. Підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Органи адвокатського самоврядування як суб'єкт відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської етики. Порядок здійснення дисциплінарного провадження стосовно адвоката. Стадії дисциплінарного провадження щодо адвоката, розгляд та прийняття рішень у дисциплінарній справі.

Цивільно-правова відповідальність адвоката. Актуальні питання притягнення адвоката до цивільно-правової відповідальності за невиконання

чи неналежне виконання обов'язків за договором про надання правової допомоги.

Адміністративна відповідальність адвоката. Загальні засади адміністративної відповідальності адвоката. Відповідальність адвоката за вчинення адміністративного правопорушення під час представництва інтересів клієнта.

Кримінальна відповідальність адвоката. Кримінальна відповідальність адвоката за вчинення кримінального правопорушення проти службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Кримінальна відповідальність адвоката за вчинення кримінального правопорушення проти правосуддя. Особливості здійснення кримінального провадження стосовно адвоката.

Професійна етика нотаріуса. Етичні засади надання правам, діям чи фактам юридичної вірогідності. Етика та правила організації нотаріату, розроблені Міжнародним союзом нотаріату. Європейський кодекс професійної етики нотаріусів, прийнятий Конференцією нотаріусів Європейського Союзу. Правила професійної етики нотаріусів. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій. Комунікація нотаріуса в мережі Інтернет. Дистанційне онлайн консультування нотаріуса.

Нотаріальна таємниця, її межі. Правові та організаційні засоби забезпечення нотаріальної таємниці. Правова відповідальність за порушення нотаріальної таємниці.

Роль Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, Міністерства юстиції України та інших контролюючих органів у діяльності нотаріуса.

Підстави та порядок анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю. Порядок і підстави зупинення, припинення діяльності приватного нотаріуса. Дисциплінарна відповідальність нотаріуса за порушення етичних стандартів.

Цивільно-правова відповідальність державного та приватного нотаріуса й умови її настання. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса.

Форми взаємодії нотаріусів. Конкуренція в нотаріаті як умова порушення правил професійної етики. Форми та порядок реагування нотаріуса на незаконну чи неетичну поведінку колеги.

Професійна етика працівника органів правопорядку. Загальні завдання правника як посадової особи правоохоронного органу : характеристика сфери застосування правничих компетентностей в органах Національної поліції, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, у Національному антикорупційному бюро України, Бюро економічної безпеки України, Військовій службі правопорядку у Збройних Силах України, Державній фіскальній службі України, Державній податковій службі України, Державній митній службі України, Державній службі фінансового моніторингу України, Національному агентстві України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та ін.

Етичні засади правоохоронної діяльності. Міжнародний кодекс поведінки посадових осіб органів публічної влади, прийнятий Резолюцією ГА ООН № A/RES/51/59 від 12.12.1996. Європейський кодекс поліцейської етики, затверджений Рекомендацією № Rec(2001)10 Комітету Міністрів Ради Європи від 19.09.2001. Правила етичної поведінки поліцейських. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Обов'язки правника, який є державним службовцем, посадовою особою чи особою рядового чи начальницького складу відповідного правоохоронного органу.

Адміністративна та кримінальна відповідальність посадової особи правоохоронного органу. Практика застосування державою права зворотної вимоги щодо шкоди, завданої посадовою особою правоохоронного органу, після її відшкодування державою потерпілому.

Дисциплінарна відповідальність посадової особи правоохоронного органу, яка є державним службовцем. Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейського. Порівняльна характеристика Дисциплінарного статуту Національної поліції України, Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України та Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, сфер їх дії, підстав, порядку та практики застосування.

Порядок формування, повноваження та практика діяльності рад громадського контролю при Державному бюро розслідувань та Національному антикорупційному бюро України.

Підстави та порядок притягнення осіб рядового та начальницького складу правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державного бюро розслідувань та прирівняних до них осіб до матеріальної відповідальності за шкоду, завдану державі.

Професійна етика юрисконсульта. Корпоративна етика юрисконсульта, який перебуває на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування; юрисконсульта дипломатичної чи консульської установи; юрисконсульта в органах Збройних Сил України; юрисконсульта юридичної особи приватного права. Етичні засади поведінки юрисконсульта в судовому розгляді.

Етичні засади діяльності осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів. Правова основа, завдання та принципи діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців. Кодекс професійної етики приватних виконавців. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в діяльності державного та приватного виконавця. Страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця.

Професійна відповідальність приватного виконавця. Підстави для притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності.

Дисциплінарна комісія приватних виконавців. Порядок розгляду питань про притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних стягнень, що застосовуються до приватного виконавця. Органи самоврядування приватних виконавців.

Морально-етичні основи юридичних процедур. Морально-етичні основи судочинства. Морально-етичні основи консенсуальних процедур у судочинстві. Морально-етичні основи позасудових юридичних процедур.

Повага до суду як складова морально-етичних основ судочинства та наслідки її недотримання. Деонтологічний вимір презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини під час судового розгляду.

Неприпустимість конфлікту інтересів у професійній правничій діяльності. Юридичні процедури, що спрямовані на врегулювання конфлікту інтересів.

Етика та естетика судочинства. Форми зовнішнього прояву взаємин між професійними учасниками судового процесу.

Гендерно-чутлива комунікація як складова професійної діяльності правника.

Формальні стандарти забезпечення «true justice».

Особливості здійснення юридичних процедур за участю вразливої особи. Концепція людиноцентричного правосуддя. Застосування позитивних дій у юридичних процедурах і недопущення дискримінації.

Модуль 3. Етичні засади поведінки правника поза виконанням ним професійних обов'язків.

Загальні правила та особливі вимоги до поведінки представників правничої професії у приватному житті. Правове регулювання поведінки правників поза виконанням ними професійних обов'язків. Міжнародно-правові стандарти етики та поведінки правників поза виконанням ними професійних обов'язків. Право на повагу до приватності правника. Публічність професії правника та право на повагу до його приватного життя.

Сфери приватного життя особи та їх співвідношення. Свобода вираження поглядів та комунікація правника в соціальних мережах. Відносини правника зі ЗМІ.

Реклама юридичних послуг. Стандарти подання інформації щодо реклами юридичних послуг. «Віртуальне спілкування» та конфлікт інтересів. Використання інформації зі ЗМІ в якості доказів.

Релігійна свобода правника. Заборона дискримінації за ознакою приналежності представника правничої професії до певної релігії. Релігійні погляди та конфлікт інтересів у професії правника. Популяризація ідей певної релігії та публічна критика релігійних поглядів представником правничої професії. Відносини правника зі служителями культу: персональне спілкування й особливості спілкування під час юридичних процедур.

4. *Обсяг і структура навчальної дисципліни*

4.1. *Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання*

№ п/п	Дата проведення (згідно з розкладом)	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Єдність і деонтологічний вимір правничої професії, міжнародні стандарти професійної діяльності та відповідальності правника.				
		Тема 1. Правника	28	4	4	20

		професія та професійна відповідальність правника.				
		Тема 2. Доступ до правничої професії.	16	2	2	12
		Тема 3. Міжнародні стандарти професійної діяльності та відповідальності правника.	16	2	2	12
		Разом	60	8	8	44
		Модуль 2. Професійна етика і відповідальність правника при виконанні ним професійних обов'язків.				
		Тема 1. Професійна етика і відповідальність представників правничої професії.	70	10	10	50
		Тема 2. Етичні основи юридичних процедур.	32	4	4	24
		Разом	102	14	14	74
		Модуль 3. Етичні засади поведінки правника поза виконанням ним професійних обов'язків.				
		Тема 1. Етичні засади поведінки	18	2	2	14

		правника поза виконанням ним професійних обов'язків.				
		Разом	18	2	2	14
		Усього годин / кредитів ECTS	180/6	24	24	132

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно з розкладом)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Єдність і деонтологічний вимір правничої професії, міжнародні стандарти професійної діяльності та відповідальності правника.				
		Тема 1. Правнича професія та професійна відповідальність правника.	16	0	0	16
		Тема 2. Доступ до правничої професії.	18	2	0	16
		Тема 3. Міжнародні стандарти	16	0	0	16

		професійної діяльності та відповідальності правника.				
		Разом	50	2	0	48
		Модуль 2. Професійна етика і відповідальність правника при виконанні ним професійних обов'язків.				
		Тема 1. Професійна етика і відповідальність представників правничої професії.	48	2	2	44
		Тема 2. Етичні основи юридичних процедур.	30	2	2	26
		Разом	78	4	4	70
		Модуль 3. Етичні засади поведінки правника поза виконанням ним професійних обов'язків.				
		Тема 1. Етичні засади поведінки правника поза виконанням ним професійних обов'язків.	52	2	2	48
		Разом	52	2	2	48
		Усього годин / кредитів ECTS	180/6	8	6	166

5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Професійна відповідальність правника» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю знань студентів і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, вирішення практичних задач або завдань, участь у розробці кейсів, захист есе або реферату за ініціативи студента, здійснення мінідослідження. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2);
- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів (колоквіуми, контрольні роботи тощо).

Виконання контрольних завдань може проводитися у формі тестування. Конкретний перелік тестів та критерії оцінювання відповідей на тестові запитання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (анотування додаткової літератури, підготовка постатейних матеріалів, усної доповіді чи презентації, підготовка та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді/повідомлення, здійснення мінідослідження тощо). Виконання завдань самостійної роботи оцінюється з огляду на правильність, аргументованість, повноту та обґрунтованість представленого студентом матеріалу.

Робота є індивідуальною та самостійною, а отже, співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються.

При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний додержуватися правил академічної доброчесності та недопущення плагіату.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до складання іспиту, становить 25 балів. Підсумковий бал формується під час останнього практичного заняття відповідного семестру. У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право за дозволом декана (викладача) скласти їх до проведення останнього практичного заняття. Час і порядок такого складання визначає деканат і кафедра.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів для здобувачів вищої освіти денної форми навчання при підсумковому контролі у формі іспиту:

Поточний контроль						Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3				
п/з	Модульний контроль	п/з	Модульний контроль	п/з	Модульний контроль			
max 6	max 3	max 9	max 3	max 6	max 3	max 10	max 60	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному /	Max 2	Високий рівень активності на занятті; глибоке знання матеріалу, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях за темою заняття;

семінарському занятті		розгорнута, повна, правильна відповідь на питання; повна, правильна і переконлива аргументація при вирішенні проблемних правових ситуацій; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; вільна орієнтація у правових джерелах та судовій практиці за темою заняття; усунення прогалин чи неточностей у відповідях інших студентів; високий рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	1,5	Середній рівень активності на занятті; неповне, неточне розкриття питання, розв'язання практичних завдань з окремими помилками; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; часткове використання правових джерел за темою заняття; середній рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	1	Низький рівень активності на занятті; значна неповнота, суттєві неточності та прогалини у відповіді на питання; розв'язання окремих практичних завдань з теми; вирішення проблемних правових ситуацій із суттєвими помилками; суттєві прогалини у засвоєнні рекомендованої літератури за темою заняття; низький рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	Min 0	Відсутність знань по жодному з питань плану практичних/семінарських занять; не розв'язання практичних завдань
Модульний контроль	Max 3	Всебічне, систематичне і глибоке знання програмного матеріалу, бездоганне засвоєння спеціальної літератури, демонстрація студентом здатності до самостійного використання отриманих знань у практичній роботі
	2	Виявлення студентом в достатній мірі знання основного програмного матеріалу, засвоєння навчальної літератури з предмета та виявлення студентом умінь орієнтуватися в ній; розкриття всіх питань без помилок, однак з незначною неповнотою у відповіді на питання
	1	Виявлення студентом певних (мінімальних) необхідних знань матеріалу, допущення помилок, суттєвих неточностей і погрішностей у відповіді, неповне розкриття питань
	Min 0	Повне незнання програмного матеріалу
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Розгорнуте, повне, правильне розкриття всіх питань індивідуальної роботи; повна, правильна і переконлива аргументація; повне і правильне використання доктринальних, правових джерел та судової практики
	8	Відповіді на деякі питання містять окремі неточності чи неповноту; повне використання доктринальних, правових джерел та судової практики

	5	Робота містить неточності, неповноту розкриття окремих питань; правові джерела та судова практика використані частково
	2	Неповнота, неточності та прогалини у розкритті теми; використання недостатньої кількості доктринальних, нормативних джерел без посилання на судову практику
	Min 0	Невиконання самостійної роботи
Іспит	Max 60	Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	Прогалини в знаннях з певних частин основного

		матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю 12

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Я. Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	3	75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	2	60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	20-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс	1	1-19

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Бангалорські принципи поведінки суддів: схвал. Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27.07.2006 № 2006/23. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67.

2. Бордоська декларація: прийнята Консультативною радою європейських суддів (КРЕС) і Консультативною радою європейських прокурорів (КРЕП) на запит Комітету Міністрів Ради Європи від 18.11.2009 р. (неофіційний переклад). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a50#Text.

3. Верховенство права: Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr).

4. Висновок № (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між суддями та адвокатами»: прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЕС (м. Страсбург, 13-15 листопада 2013 р.). URL: <https://court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>.

5. Висновок № 13 (2018) Консультативної ради європейських прокурорів (КРЕП) «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів» від 23 листопада 2018 року. <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-ukr/1680939322>.

6. Етичні правила правника Всеукраїнської громадської організації «Асоціація правників України». Київ, 2012 рік. Затверджені Правничою асамблеєю Асоціації правників України 05 жовтня 2012 року. URL: <https://uba.ua/ukr/projects/5/>.

7. Європейська хартія про закон «Про статус суддів» від 10.07.1998. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_236.

8. Європейський кодекс поліцейської етики (додаток до Рекомендації Rec.(2001)10, прийнятій Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 року. URL: <https://polis.osce.org/file/8641/download?token=5AIYESI->.

9. Європейський статут судді: прийнятий Європейською асоціацією суддів у 1993 р. URL: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/evrop-status-suddi.doc>.

10. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: затв. наказом Національного

агентства України з питань державної служби від 5 серпня 2016 р. № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28 квітня 2021 р. № 72-21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>.

11. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. (з наступ. змінами і доп.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343.

12. Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування: прийнято восьмим Конгресом Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності та поводження з правопорушниками, Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_859#Text.

13. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.

14. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: затв. Всеукраїнською конференцією прокурорів від 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>.

15. Кодекс суддівської етики: затв. XI черговим з'їздом суддів України від 22 лютого 2013 р. URL: [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).

16. Коментар до Кодексу суддівської етики: затв. рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 1. 142 с. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents>.

17. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

18. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб, прийнятий Резолюцією 51/59 Генеральної Асамблеї ООН від 12 грудня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text.

19. Модельні правила незалежності та взаємовідносин адвоката. URL: <http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/10/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD-%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%92.pdf>.

20. Модельний кодекс поведінки для державних службовців (додаток до Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи від 11 травня 2000 №R (2000) 10). URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf

21. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя. Монреаль, 1983 р. URL: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/monreal-universal-declar.doc>.

22. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text.

23. Основні принципи щодо незалежності судових органів: схвал. резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 та 13.12.1985. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201.

24. Основні принципи, що стосуються ролі юристів, прийняті VIII-м Конгресом ООН із попередження злочинності та поводження з правопорушниками, Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_313#top.

25. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті VIII-м Конгресом ООН із попередження злочинності та поводження з порушниками, Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334.

26. Порядок організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України, затверджений наказом Генеральної прокуратури України 13.04.2017 №111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0623-17#Text>.

27. Правила адвокатської етики: затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р., 9 червня 2017 р. у м. Києві (зі змінами, затвердженими З'їздом адвокатів України 2019 р., 15 лютого 2019 р.). URL: <https://vkdka.org/pae-2019/>.

28. Правила етичної поведінки поліцейських: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

29. Правила професійної етики нотаріусів України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 07.06.2021 № 2039/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0759-21#n7>.

30. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів. URL: http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/10/IBA-International-Principles-media_ukr.pdf.

31. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України № 5207-VI від 30 травня 2014 р. (з наступ. змінами і доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.

32. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

33. Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України № 205 від 16.06.2016 (із наступними змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-16#Text>.

34. Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації: постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2021 р. № 897. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-skasuv-a897>.

35. Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Про роль служби публічного обвинувачення в системі кримінальної юстиції», ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 724-ому засіданні заступників міністрів від 6 жовтня 2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf.

36. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів, ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 727 засіданні заступників міністрів від 25 жовтня 2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf.

37. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки: ухвал. Комітетом Міністрів Ради Європи на 1098 засіданні заступників міністрів від 17 листопада 2010 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38.

38. Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків і прав прокурорів, прийняті Міжнародною асоціацією прокурорів 23 квітня 1999 р. URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx).

39. Фундаментальні принципи системи латинського нотаріату, затверджені Асамблеєю нотаріатів – членів Міжнародного союзу нотаріату, Рим, Італія, 8 листопада 2005 р. URL: <http://npu.ua/wp->

[content/uploads/2018/03/Фундаментальні-принципи-системи-латинського-нотаріату.pdf](https://www.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/03/Фундаментальні-принципи-системи-латинського-нотаріату.pdf).

40. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно запобігання та врегулювання інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції: Методичні рекомендації, розроблені Національним агентством з питань запобігання корупції. № 5. 02.04.2021. URL: <https://www.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Rozyasnennya-KI.pdf>.

41. Charter of Core Principles of the European Legal Profession, adopted at the Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) plenary session on 24 November 2006. – Available at: http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf.

42. Documents of the Consultative Council of European Judges = Документи Консультативної ради європейських суддів : [офіц. вид.] / упоряд. А. О. Кавакін. 3-тє вид., допов. Київ : Видавничий Дім «Ратіо Дециденді», 2020. 940 с.

43. European Parliament resolution on the legal professions and the general interest in the functioning of legal systems of 23 March 2006. – Available at: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0108+0+DOC+XML+V0//EN>.

Рішення Європейського суду з прав людини

1. Рішення у справі «Аміхалакіоає проти Молдови» (*Case of Amihalachioaie v. Moldova, application no. 60115/00*) від 20/04/2004. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61716>.

2. Рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії» (*Case of Assenov and others v. Bulgaria, application no. 24760/94*), від 28/10/1998. URL: <https://policehumanrightsresources.org/assenov-and-others-v-bulgaria-application-no-90-1997-874-1086>.

3. Рішення у справі «Бігаєва проти Греції» (*Case of Bigaeva v. Greece, application no. 26713/05*) від 28/05/2009. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).

4. Рішення у справі «Білуха проти України» (*Справа Biluha v. Ukraine, заява № 33949/02*) від 9/11/2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_272#Text.

5. Рішення у справі «Васілеску проти Румунії» (*Case of Vasilescu v. Romania, application no. 27053/95*), від 22/05/1998. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).

6. Рішення у справі «Гуз проти Польщі» (*Case of Guz v. Poland, application no. 965/12*) від 15/10/2020, остаточне 15/01/2021. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:\[%22001-205051%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-205051%22]}).

7. Рішення у справі «Дріді проти Німеччини» (*Case of Dridi v. Germany, application no. 35778/11*) від 26/07/2018. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-184816>.

8. Рішення у справі «Загородній проти України» (*Справа Zagorodniy v. Ukraine, заява № 27004/06*) від 24/11/2011, остаточне 24/02/2012. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_739.

9. Рішення у справі «Карелін проти Росії» (*Справа Karelin v. Russia, заява № 926/08*) від 20/09/2016. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).

10. Рішення у справі «Лавентс проти Латвії» (*Справа Lavents v. Latvia, заява № 58442/00*) від 28/11/2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_175#Text.

11. Рішення у справі «Лекавічене проти Литви» (*Case of Lekavičienė v. Lithuania, application no. 48427/09*) від 27/06/2017. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-174616>.

12. Рішення у справі «Медведев проти Франції» (*Case of Medvedyev v. France, application no. 3394/03*) [ВП], від 29/03/2010. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).
13. Рішення у справі «Мішо проти Франції» (*Case of Michaud v. France, application no. 12323/11*) від 6/12/2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115377>.
14. Рішення у справі «Моріс проти Франції» (*Case of Morice v. France, application no. 29369/10*) від 23/04/2015. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154265>.
15. Рішення у справі «Мулен проти Франції» (*Case of Moulin v. France, application no. 37104/06*), від 23/11/2010. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).
16. Рішення у справі «Нікула проти Фінляндії» (*Case of Nikula v. Finland, application no. 31611/96*) від 21/03/2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60333>.
17. Рішення у справі «Олександр Волков проти України» (*Справа Oleksandr Volkov v. Ukraine, заява № 21722/11*) від 09/01/2013, остаточне 27/05/2013. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_947.
18. Рішення у справі «Паніоглу проти Румунії» (*Case of Panioglu v. Romania, application no. 33794/14*) від 08/12/2020, остаточне 19/04/2021. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-206352%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-206352%22]}).
19. Рішення у справі «Пантеа проти Румунії» (*Case of Pantea v. Romania, application no. 33343/96*), від 03/06/2003. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).

20. Рішення у справі «Ромен і Шміт проти Люксембургу» (*Case of Roemen and Schmit v. Luxembourg, application no. 51772/99*) від 25/02/2003. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60958>.

21. Рішення у справі «Фельдман проти України» (*Справа Feldman v. Ukraine, заяви № 76556/01 та 38779/04*) від 8/04/2010, остаточне 8/07/2010. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_613.

22. Рішення у справі «Шіссер проти Швейцарії» (*Case of Schiesser v. Switzerland, application no. 7710/76*) від 04/12/1979. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/f2324e/pdf/>.

23. Рішення у справі «Шьопфер проти Швейцарії» (*Case of Schöpfer v. Switzerland, application no. 25405/94*) від 20/05/1998. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58167>.

24. Рішення у справі «Ясінськи проти Польщі» (*Case of Jasinski v. Poland, application no. 30865/96*), від 20/12/2005, остаточне 20/03/2006. URL: <https://taxlink.ua/ua/court/sprava-jasinski-proti-polshhi/uk/>.

Література:

Основна література

1. Врегулювання конфлікту інтересів у судовій владі України. Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». USAID/Україна. 2017. 45 с. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/NJ_Conflict_of_Interest_Judiciary_Report_2017_UKR-1.pdf.

2. Дисциплінарні провадження щодо суддів 2017-2020: статистичний вимір (березень 2021 р.). URL: <https://dejure.foundation/vrp-statanaliz>.

3. Етика та естетика : Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 316 с.

4. Етикет і професійна етика поліцейського / В.М. Бесчастний, Т.В. Кононенко, Т.М. Сабельникова ; М-во внутр. справ України, Донець. юрид. ін-т. Київ : ВД Дакор, 2019. 216 с.

5. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства : Збірка документів / проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» та проект USAID «Справедливе правосуддя» ; відп. ред. Юлія Землицька. Київ : [Б. в.], 2015. 708 с.
6. Канавець Р.С. Професійна етика юриста. Навчальний посібник. Київ : Алерта, 2017. 148 с.
7. Кравчук В.М. Науково-практичний коментар Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2019. 226 с.
8. Курс «Дисциплінарна відповідальність судді» станом на 22.03.2017. Національна школа суддів України. URL: <http://nsj.gov.ua/kurs-distsiplinarna-vidprovidalnist-suddi-stanom-na-22032017/>.
9. Навчальна програма курсу «Професійна відповідальність правника». Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». USAID/Україна. 2019. 62 с. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/11/04/20191104142153-28.pdf>.
10. Незалежність і дисциплінарна відповідальність суддів : міжнародні стандарти й національна практика : Монографія / Н. Антонюк, О. Верба-Сидор, Т. Пашук, С. Рабінович. Вид. 2-ге. Київ : Алерта, 2021. 248 с.
11. Посібник з європейського антидискримінаційного права. 196 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_non_discrim_law_UKR.pdf.
12. Посібник "Особливості конфлікту інтересів у діяльності судді та рекомендації щодо запобігання у типових ситуаціях". URL: <http://rsu.gov.ua/ua/documents>.
13. Правові підстави та приклади притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів, прокурорів, співробітників поліції та державних службовців. Законодавство, практика, приклади за видами порушень / упоряд. С. Г. Туманов. Харків : Право, 2020. 680 с.

14. Правові позиції Верховного Суду та Конституційного Суду України у справах про оскарження рішень Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів / за заг. ред. С. П. Погребняка. Київ : Ваіте, 2019. 83 с.

15. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики : Монографія / Булеца С.Б., Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Одеса : Видавничий дім "Гельветика", 2019. 650 с.

16. Проблеми правової відповідальності : Монографія / Ю.П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, Л.М. Баранова та ін. ; за ред. В.Я. Тація, А.П. Гетьмана, В.І. Борисової. Харків : Право, 2014. 348 с.

17. Судова практика у справах щодо притягнення до кримінальної відповідальності нотаріусів і працівників нотаріальних контор / Д.В. Журавльов, М.Г. Коротюк, О.В. Коротюк, К.І. Чижмарь. Київ : ОВК, 2019. 218 с.

18. Сущенко В.М. Професійна відповідальність правника : Навчальний посібник для студентів вищих юридичних навчальних закладів / В.М. Сущенко. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 236 с.

19. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики : Словник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.

20. Ухач В.З. Юридична деонтологія і професійна етика: Навчальний посібник. Тернопіль : Вектор, 2015. 335 с.

21. Фіолевський Д.П. Юридична етика : Підручник. Київ : Алерта, 2017. 288 с.

22. Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері та основи інформаційної деліктології : Монографія / І. В. Арістова, О. А. Баранов, О. П. Дзьобань та ін.; за заг. ред. проф. К. І. Белякова. Київ : КВІЦ, 2019. 344 с.

23. Юридична деонтологія : Підручник / С. П. Погребняк та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 248 с. (попередній п. 23 викреслено)

24. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : Навчальний посібник / [Л. В. Радовецька, С. П. Лясковська, О. О. Тихомиров та ін.]. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

25. Юридична деонтологія : Навчальний посібник для підготовки до іспиту. Київ : «Центр учбової літератури», 2021. 158 с.

Додаткова література

1. Давиденко С. В. Питання доброчесності суддів у практиці Європейського суду з прав людини. *Modern directions of scientific research development : the 1st International scientific and practical conference (July 7-9, 2021)*. VoScience Publisher, Chicago, USA. 2021. С. 225-234.

2. Давиденко С. В., Сливна В. А. Щодо питання про дію принципу презумпції невинуватості у дисциплінарному провадженні. *Проблеми законності* : зб. наук. праць / відп. ред. А. П. Гетьман. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. Вип. 156. С. 130-142.

3. Давиденко С. В. Право адвоката на свободу вираження поглядів у практиці Європейського суду з прав людини. *Міжнародний фаховий науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки"*. 2022. № 5. URL: <https://www.inter-nauka.com/ua/issues/law2022/5/>.

4. Лапкін А. В. Проблеми підвищення якості підготовки фахівців у сфері кримінальної юстиції. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2020. № 1 (13). С. 259-269. DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2020.13.204763>.

5. Лапкін А. В. Щодо співвідношення адвокатської діяльності та підприємництва. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 4 (77). С. 93-100.

6. Лапкін А. В., Мичко М. І. Щодо проблеми застосування підстави припинення повноважень прокурора у зв'язку з досягненням 65 років у період вимушеного прогулу. *Право і суспільство*. 2021. № 6. С. 120-125.

7. Посібник із застосування статті 5 Європейської конвенції з прав людини. Право на свободу та особисту недоторканність (оновлено 31 грудня 2019 р.), 74 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf.

8. Посібник із застосування статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект) (оновлено 31 грудня 2019 р.), 133 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf.

9. Професійна етика юриста : Навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 108 с.

10. Суддівський розсуд, судова помилка та суддівське свавілля: погляд через призму юридичної відповідальності суддів / А. Мірошниченко. Київ, 2020. 60 с. URL: <https://www.academia.edu/43070667>.

11. Юридична деонтологія : Посібник для підготовки до заліків та іспитів / О. В. Петришин, О. В. Зінченко. Харків : Право, 2017. 84 с.

12. Luban D. Legal Ethics and Human Dignity / David Luban // Cambridge University Press. 2007. 337 p.

Інтернет-ресурси:

1. Сайт Організації Об'єднаних Націй - <http://www.un.org/ru/>
2. Сайт Комітету ООН з прав людини - <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/index.htm>
3. Сайт Ради Європи - <http://www.coe.kiev.ua>
4. Офіційний веб-портал Комісара Ради Європи з прав людини - <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>
5. Офіційний веб-портал Бюро демократичних інституцій та прав людини - <http://www.odihr.pl/odihr>
6. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини - <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
7. Пошукова система case-law HUDOC Європейського суду з прав людини - [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{)
8. Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>

9. Офіційний веб-портал Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини - <http://www.ombudsman.gov.ua>
10. Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>
11. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>
12. Офіційний веб-портал «Судова влада України» - <http://court.gov.ua/>
13. Офіційний веб-портал Верховного Суду - https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/
14. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України - <https://ccu.gov.ua/>
15. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua/>
16. Офіційний веб-портал Вищої ради правосуддя - <https://hcj.gov.ua/>
17. Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора - www.gp.gov.ua/
18. Офіційний веб-портал Національного антикорупційного бюро України - <https://nabu.gov.ua/>
19. Офіційний веб-портал Державного бюро розслідувань - <https://dbr.gov.ua/>
20. Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України - <https://mvs.gov.ua/uk>
21. Єдиний державний реєстр судових рішень - <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
22. Офіційний сайт Консультативної ради європейських суддів - <https://www.coe.int/en/web/ccje>
23. Офіційний сайт Консультативної ради європейських прокурорів - URL: <https://www.coe.int/en/web/ccpe/home>
24. Офіційний сайт Ради прокурорів України - URL: <https://rpu.gp.gov.ua/ua/index.html>

25. Офіційний сайт Тренінгового центру прокурорів України - URL:
<https://ptcu.gp.gov.ua/uk/>
26. Офіційний сайт Української Гельсінської спілки з прав людини -
<https://helsinki.org.ua>
27. Офіційний сайт Центру стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини Precedent UA - <https://precedent.in.ua>
28. Офіційний веб-портал «Права людини в Україні». Харківська правозахисна група - <http://khpg.org>
29. Офіційний сайт Amnesty International Ukraine - <http://amnesty.org.ua>

СЕНМК

[http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=cate
gory&id=195:kafedra-operativno-rozshukovoi-diyalnosti&Itemid=151](http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=cate
gory&id=195:kafedra-operativno-rozshukovoi-diyalnosti&Itemid=151) (URL:
[https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/2818-profesiina-vidpovidalnist-
pravnyka.html](https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/2818-profesiina-vidpovidalnist-
pravnyka.html))